

Sobre tres imparables i el llibre 'La mar de dins', de Pere Rovira

Carta a Manuel Forcano des de la boira

TXEMA MARTÍNEZ INGLÉS

Estimat Manuel,

T'escric com escriuen els naufrags perduts en el temps i l'espai, com algú que posa un missatge en una ampolla i la llança al mar sense saber on comença i on s'acaba l'horitzó possible. T'escric des d'una illa que a poc a poc es dissol en la nit fins a deixar d'existir, una Lleida ancorada enmig d'un anell de boira inexplicable, una alenada grisa de finals d'hivern i principis de primavera que no se sap d'on neix ni on va a parar quan s'escampa. Potser prové dels pulmons de la gent que hi dorm, de les boques que a la nit balucegen tot el que no han gosat dir abans, i el discurs es torna feixuc, dens fins a l'invisible, i la ciutat sembla aquella del *Brigadoon* de Minnelli, que s'apareix i desapareix al cap del temps, uns carrers i uns edificis que potser no són sinó en la ment de qui els pensa. Aquest va ser el paisatge que em va caure al damunt com una llosa la nit que tornava de la presentació del teu últim llibre a Barcelona, aquest tren de Bagdad que convida a la lectura i que vol llum en un món de boires i desclarors. Sembla impossible com en uns pocs quilòmetres pugui canviar tant una perspectiva, el vel a través del qual mirem el que ens envolta, que és el mocador que podria embolicar-nos el cor el dia que morim, xop amb la sang de la memòria. En una hora i mitja de cotxe, el sol que sosté el mar de Barcelona havia fugit del cel; penetrant l'anell boirós a la plana de Lleida, no hi havia ja sol, ni lluna, ni cel, només un núvol baix que es confon amb la terra.

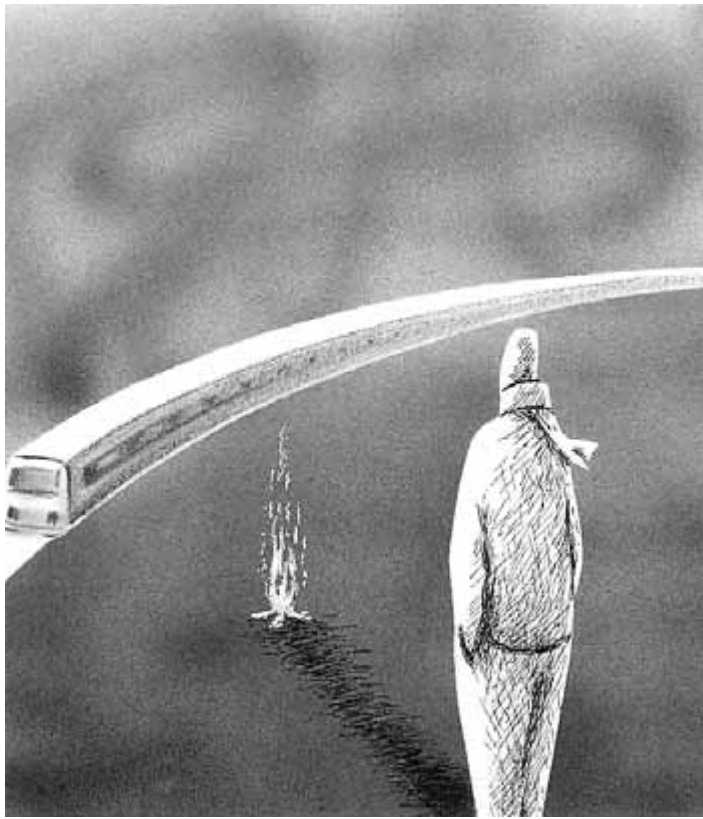
És per tot això que *El tren de Bagdad* importa. Perquè la seva, la teva, aposta

pel desig és també una aposta per la vida i la intel·ligència a través dels sentits, una forma elegant i certa de fer possible que el sensible esdevingui a la fi el reflex de l'intel·ligible, com volia Plató, que era algú que creia en el foc i en les ombres que parlen, com tu. Una aposta, una inversió, segura, perquè si les paraules –diu el poeta– aspiren a la llum, els qui vivim envoltats d'esbossos necessitem saber de deserts i de fronteres, de cafès concorreguts i de jugadors de cartes que paren de jugar quan plou per contemplar les gotes d'una aigua que se suïcida. Necessitem transportar-nos a un paradís artificial amb els mateixos mitjans que ens encadenen, recordar certituds massa soles per ser versemblants als ulls de l'alegria, veure que en els racons més llunyans de la nostra imaginació s'hi amaguen els ports més propers, les cares més conegudes, les veus tranquil·les, els plecs de les pells que són la nostra geografia. Necessitem viatjar per no moure'ns i conèixer desconegut-nos.

Resulta curiós veure com el desig, la semàntica del moviment, us mou també als qui Miquel de Palol ha batejat com la "tríada capitolina" (Alzamora, Bofill i tu). En una cultura com la nostra, més contemplativa i saberuda que activa i arrauxada, o arriscada, els vostres últims llibres fan aquest pas endavant però des de diferents perspectives. Si a *El tren de Bagdad* hi ha d'entrada un gran paisatge que després gradualment es fragmenta a través del desig frustrat per satis-

fet o inassolible, del llarg buit que s'exemplifica més enllà de la nuesa, de la fe cercada on mai ha estat, a *El benestar* de Sebastià Alzamora el paisatge es presenta primer fragmentat i després es va bastint des de l'estratègia de la mateixa paradoxa que el llibre pretén minar: l'explosió de les paraules en realitat construeix, fins a tancar l'apoteosi del cercle en el darrer vers. Són dos llibres que transiten el mateix camí, però en direccions oposades: al final, la cara del desig en tu es desdibuixa i es difumina, es fa runa, mentre que a *El benestar* s'encaixa i es monolitza per fer-se façana i esquelet. Dos cants a l'experiència.

Les genives cremades, d'Hèctor Bofill, llibre encara inèdit, ve a contribuir a la recíproca excitació que alguns us critiquen (com aquest mateix article, humil contribució a l'excitació mútua i, per extensió, general) i, espero que coincideixis amb mi, també utilitza el desig malgrat que en el seu cas ho faci com a espurna que encén una idea, o un exèrcit d'idees, que s'arrosseguen per la pell



JAUME BATLLE

per una rara capacitat que els joves, Manel, només podem envejar-li: saber combinar en cada paraula una justa intel·ligència amb aquella brillantor entre càlida i acerada des de la qual actuen els sentiments, és a dir, que la poesia actual, que està viva i que et parla des d'una veu necessària. La mar de dins és una lliçó magistral d'això que et dic i d'altres aportacions memorables, sobretot grans poemes, que és on es mesura la grandesa d'un llibre. Premiant un mestre i un jove amb una obra rellevant, el Carles Riba camina per on ha de caminar, trobo.

Però ja torna la boira. I torno al teu llibre. Si hi ha cendra al meu cel, és que algú ha encès una foguera en el centre de la nit.

• TXEMA MARTÍNEZ INGLÉS. POETA. AUTOR DE "SENTIT", PREMI CIUTAT DE MALLORCA 2002 (PROA, BARCELONA, 2003)

He rebut, aquests dies, i la trama venia de la ciutat d'Elx, la reedició d'uns textos poètics de Gaspar Jaén i Urban –alguns d'ells havien estat musicats per Celdoni Fonoll, enregistrats en disc, obtingut una englantina als Jocs Florals de Barcelona i publicats en edicions restringides–, reunits ara sota el títol de *Territoris*, editat per Arola i acompanyats d'unes fotografies de Rafael López-Monné.

Aquest poemari ha estat per a mi com una palma trenada, tota de jocs i filigranes; perquè molt deu haver-hi a la poesia de Gaspar Jaén del vell trenat amb què els nostres pobles guarneixen les palmes del diumenge de Rams. El poeta és, potser, l'home que trenava les paraules. Un ofici semblant al dels margers: aquells que componen i forgen un trenat de pedres, sàviament disposades. Els antics glosadors mallorquins, poetes del poble, mestres del vers improvisat, sovint exercien l'ofici de margers. Cada dia, de sol a sol, feien paret seca: una pedra sobre l'altra, perfectes. Així llavors

Territoris

GABRIEL JANER MANILA

componien les seves cançons fetes de paraules. No sé si aquella estructura intel·lectual adquirida en contacte amb la feina regia la seva capacitat de jugar amb les paraules i compondre versos. Potser, el ritme de les pedres configura el ritme dels mots.

El llibre és una petita joia que paga la pena de llegir i mirar. Dividit en tres parts, constitueix un bellíssim viatge per les terres i els homes dels nostres territoris. Un homenatge als Països Catalans, a les paraules, a la gent, al viure de cada dia. Hi és la mitologia familiar i pròxima, les pors col·lectives: la pluja que es desborda, de tan intensa, l'amenaça del fang, la visió dels arbres esqueixats: canyes i troncs, l'autopista a través de la pluja.

Les paraules representen la pluja –no és una representació del món, la poesia?– i el poeta recorre el territori a través d'ella: de la ciutat d'Elx a les valls pirinenques, a vegades la pluja pot ser com pols de neu. I a les Guillerries, al Ripollès, a la Garrotxa. La pluja sobre la Serra mallorquina. L'aigua a la punta de les agulles dels pins. La pluja d'Oriola. La pluja de novembre: "Un aire fresc de pluja deu ser per Oriola, / governació fèrtil d'altíssimes palmeres; / hi deu fer tremolar les palmes i els ramassos / de dàtils carabassa la pluja de novembre". Per un instant, he pensat en la pluja difícil de Bartomeu Roselló-Pòrcel que ens ve de les muntanyes: "...la pluja difícil que ve de tu, carena

clara". He pensat en la pluja de Cèlia Viñas que arriba de puntetes al bar Formentor. Però aquell bar ara ja no existeix i en queda la memòria dibuixada en els versos de Cèlia. El poeta ens guia a través de la pluja sobre les taronges madures de l'Horta de València, sobre els canyissars de l'Ebre, sobre la sal d'Eivissa. La pluja a les salines és com la pesta. El territori té mil anys de vida. Sobre les pedres antigues de Sant Miquel de Cuixà, de Ripoll, de Sant Pere de Roda, de Poblet, Gaspar Jaén aboca la seva arquitectura, els versos construïts amb les paraules dels homes i les dones que han viscut la parla comuna. Hi ha fragments de vida màgica a aquests versos, un rastre de nostàlgia reivindicativa, un punt d'amargor i, alhora, un amor desprietat pel país. També hi és tot això en les fotografies de Rafael López-Monné: l'escorça antiga dels fassers i les pedres, la llum misteriosa de la ciutat, de nit en un cotxe, mentre la pluja multiplica en cada gota els colors del fred.

• GABRIEL JANER MANILA. ESCRIPTOR